

Огаренко Т. А.,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

кандидат філологічних наук, доцент,

Донецький державний університет внутрішніх справ,

м. Кропивницький, Україна

РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ БЕЗПЕКОВОЇ СКЛАДОВОЇ УКРАЇНИ

В умовах сучасних викликів перед Україною постає низка питань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки, зміцненням єдності суспільства та розвитку національної ідентичності.

Одним із важливих чинників формування національної безпеки є мовна політика держави. Мова виступає не лише засобом комунікації, але й інструментом, який об'єднує народ, зміцнює національну свідомість і захищає культурний простір. У цьому контексті особлива роль відводиться викладачам української мови, які є ключовими агентами у формуванні мовної, а разом з нею і безпекової політики держави.

Мова є потужним фактором, що забезпечує ідентифікацію народу та його культурне самовираження. Таке положення закріплене й на законодавчому рівні, зокрема, у Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» наголошено, що «українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалася і протягом багатьох століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить переважну більшість населення країни і дала офіційну назву державі, а також є базовим системотвірним складником української громадянської нації» [2].

Викладачі української мови здійснюють важливу місію – вони допомагають здобувачам освіти усвідомити цінність української мови як основи національної ідентичності. В умовах зовнішніх загроз, коли інформаційний та культурний простір України піддається атакам, викладачі формують здатність студентів критично мислити, аналізувати інформацію та захищати власні культурні й мовні кордони.

Знання української мови та її використання в усіх сферах життя зміцнює внутрішню єдність держави та створює передумови для консолідації суспільства. Це є особливо актуальним у контексті інформаційної війни, де засобами маніпуляції є саме мова. Держава прагне до посилення консолідаційних функцій української мови, підвищення її ролі в забезпеченні національної безпеки України. Викладачі української мови навчають не лише граматики чи лексики, а й культурного та історичного контексту, що зміцнює стійкість нації до зовнішніх інформаційних впливів.

Одним із найважливіших аспектів діяльності викладачів української мови є формування патріотизму та національної свідомості. Розуміння історії становлення української мови повинне сприяти державницькому мисленню молодого покоління. Аналіз і практичне доведення унікальності фонетичного, лексичного, морфологічного складу нашої мови формує сприйняття української мови як неповторної. Через вивчення мови студенти засвоюють ключові поняття, пов'язані з історією, культурою та традиціями України.

Вивчаючи приклади історико-педагогічної спадщини українського народу, М. Б. Євтух робить висновок, що «справжня національна гідність немислима без поваги до рідної культури, національних освітніх традицій, що першоосновою процесу відродження національної системи виховання є повернення до своїх національних коренів, до скарбниць народної педагогічної мудрості. Знати мову того народу, тієї держави, де ти живеш, є не тільки життєвою необхідністю, а й громадянським обов'язком і ознакою високої культури людини» [1].

У формуванні безпекової складової важливою є також роль української мови як державної в офіційній та публічній комунікації. Викладачі української мови відіграють важливу роль у підготовці фахівців, які у своїй майбутній діяльності забезпечуватимуть ефективне функціонування державних органів та інституцій. Вони навчають майбутніх юристів, державних службовців та військових, як правильно використовувати мову в офіційних документах, правових актах та публічних виступах.

Мовна грамотність – це не лише дотримання граматичних норм, а й вміння чітко й точно формулювати свої думки, що має вирішальне значення для успішної правової та адміністративної діяльності. Через це українська мова у державних установах, армії та інших структурах стає інструментом державної безпеки, що забезпечує внутрішню комунікацію та зовнішню репрезентацію держави на міжнародній арені.

Висновки. Роль викладачів української мови у формуванні безпекової складової України є надзвичайно важливою. Через навчання мови вони не лише забезпечують граматичну та комунікативну підготовку, але й формують національну свідомість, патріотизм, стійкість до зовнішніх загроз та активну громадянську позицію. Викладачі української мови – це ті, хто на мовному фронті щодня захищає культурний і національний суверенітет України, роблячи внесок у її безпеку та майбутнє.

Список використаних джерел

1. Євтух М. Б. Роль рідної мови у формуванні світогляду майбутнього вчителя (історико-педагогічний аспект). URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724409/1/212-853-PB%20%281%29-119-121.pdf> (дата звернення : 02.03.2025).
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 2019 р. №2704-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019, № 21, ст. 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення : 27.02.2025).